

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра цивільного права та процесу

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Матеріали
Науково-практичної конференції
присвяченої 55-річчю кафедри
цивільного права та процесу
Національної академії внутрішніх справ

(Київ, 29 травня 2026 року)

55
РОКІВ

КАФЕДРИ
ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
ТА ПРОЦЕСУ

105 РОКІВ
НАВС 2026

КИЇВ, 29 ТРАВНЯ 2026 РОКУ

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра цивільного права та процесу**

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНИХ ПРАВОВІДНОСИН В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

**Матеріали
науково-практичної конференції
(Київ, 29 травня 2026 року)**

*Присвяченої 55-річчю
кафедри цивільного права та процесу
Національної академії внутрішніх
справ*

**Київ
2026**

УДК 347.1(477)(06)

Редакційна колегія:

Тарасенко О.С., проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Чернявський С.С., проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Кирдан Б.В., завідувач кафедри цивільного права та процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Мироненко В.П., доцент кафедри цивільного права та процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ 23 червня 2026 року (протокол № 6).

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за їхню якість, а також відсутність у них відомостей, що становлять державну таємницю та службову інформацію, несуть автори.

П-685 Правове регулювання приватних правовідносин в умовах воєнного стану [Текст] : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 29 травн. 2026 р.) / [редкол.: О. Тарасенко, С. Чернявський, Б. Кирдан, В. Мироненко]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2026. 383 с.

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА

СЕРБИН Руслан	16
----------------------------	-----------

НАУКОВІ ДОПОВІДІ

АКУЛОВА Ольвія

Імплементація прецедентної практики ЄСПЛ у національне цивільне судочинство: євроінтеграційний вимір	17
--	----

АЛЬ АСАС Поліна

Обмеження права на свободу пересування в умовах воєнного стану: межі допустимості та критерії пропорційності	18
--	----

АРСЕНЬЄВА Марія

Гендерна рівність в Україні: нормативне закріплення та проблеми практичної реалізації	20
---	----

БАРОНІН Денис

Наказне провадження як інструмент оптимізації розгляду цивільних справ про стягнення заборгованості за договорами позики та кредиту	22
---	----

БАТРАК Аліна

Проблеми виконання судових рішень у справах про перерахунок пенсій працівникам системи МВС	24
--	----

БЕРЕЖНА Дарія

Особливості реалізації батьківських прав в умовах роздільного проживання через війну	27
--	----

БЕРЕЗОВСЬКА Вероніка

Правове забезпечення раціонального використання землі, як елемент гарантії права громадян на землю	29
--	----

БЕРЕЗОВСЬКА Вероніка

Деякі особливості відкриття спадщини в умовах воєнного стану	31
--	----

БЕРШАДСЬКА Катерина

Виїзд дітей за кордон в умовах воєнного стану: правове спрощення та його безпекові виклики	35
--	----

Список використаних джерел

1. Бабич М., Шаповалова К. Правове регулювання землекористування в Україні: проблеми реалізації під час воєнного стану. *UNIVERSUM*. 2025. № 21. С. 298–302. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1990>
2. Бровко Н. І. Конституційні гарантії права власності на землю. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 65–67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-1/13>
3. Ігнатенко І. В. Правові питання забезпечення землеустрою як напрямку удосконалення сільськогосподарського землекористування // 2022. № 1 (34). С. 28–32. – DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2022-1.5>
4. Колба Д. Б. Судово-практична характеристика способу захисту земельних прав землевласників та землекористувачів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. Т. 2, № 84. Розд. 6. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.2.26>
5. Третяк В. М. Стан та проблеми стратегічного планування розвитку землекористування в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*: наук.-практ. журнал. 2022. № 18. С. 5–12. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/566/573>
6. Устінова-Бойченко Г. М., Скрыбін О. М. Особливості визначення територіальної юрисдикції (підсудності) справ під час воєнного стану // *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 231–233

БЕРЕЗОВСЬКА Вероніка В'ячеславівна,

здобувач вищої освіти

інституту права та безпеки

Одеський державний університет внутрішніх справ,
м. Одеса

Науковий керівник:

ЦЕРКОВНА Олена Володимирівна,

кандидат юридичних наук, доцент

професор кафедри цивільно-правових дисциплін

Одеський державний університет внутрішніх справ,
м. Одеса

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДКРИТТЯ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Прийняття спадщини традиційно посідає важливе місце у системі цивільно-правових відносин, оскільки є одним із ключових способів переходу майнових прав та обов'язків від померлої особи до спадкоємців. Інститут спадкування має вагоме значення для забезпечення стабільності цивільного обороту, гарантування права приватної власності та реалізації принципу правонаступництва.

Водночас повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну суттєво вплинуло на функціонування всіх сфер суспільного життя, у тому числі й на сферу спадкових правовідносин. Воєнні дії, тимчасова окупація окремих територій, вимушене переміщення населення, руйнування інфраструктури, обмеження доступу до державних реєстрів та нотаріальних послуг створили значні труднощі для реалізації громадянами своїх спадкових прав. У багатьох випадках спадкоємці об'єктивно позбавлені можливості своєчасно звернутися до нотаріуса, подати заяву про прийняття спадщини або оформити належні документи.

Розвиток спадкових відносин в Україні обумовлений введенням в країні правового режиму воєнного стану з 24 лютого 2022 року. Питання упорядкування спадкових відносин, які мають безпосереднє відношення до проблематики власності, виконання зобов'язань, юридичної відповідальності, відшкодування збитків, завжди входять до переліку надзвичайно важливих для суспільства, а в умовах воєнного стану поготів, особливо щодо місця відкриття спадщини та строків для прийняття спадщини [3, с. 198].

Введення воєнного стану в Україні у зв'язку з повномасштабним вторгненням росії спричинило необхідність прийняття низки нормативних актів, спрямованих на забезпечення спадкових прав громадян в умовах військової агресії. Одним з таких важливих актів стала постанова Кабінету Міністрів України № 164 від 28 лютого 2022 року «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану», яка встановила ряд нових норм щодо спадкових прав. Зокрема, було передбачено продовження строків для прийняття спадщини, обмеження доступу до нотаріусів, які можуть здійснювати нотаріальні дії щодо цінного майна в умовах воєнного стану, а також дозвіл на здійснення нотаріальних дій без використання спеціальних бланків [8].

Крім того, було визначено нові умови для внесення нотаріусами відомостей до єдиних державних реєстрів. Законодавець передбачив продовження строків внесення відомостей до реєстрів у разі їх неналежного функціонування, що стало особливо важливим у період війни, коли багато державних систем можуть бути частково або повністю виведені з ладу. Ці норми мали на меті забезпечити безперервність нотаріальних дій та запобігти можливим юридичним колізіям у процесі спадкування.

Для врегулювання питань нотаріального посвідчення заповіту, строків прийняття та місця відкриття спадщини вже в умовах воєнного стану Кабінет Міністрів України прийняв в лютому – червні 2022 року відповідні постанови, які в подальшому були визнані такими, які суперечать ЦК України та законам України. Натомість були прийняті – Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку відкриття та оформлення спадщини» від 8 листопада 2023 року № 3449-IX, Закон України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо вдосконалення порядку відкриття та оформлення спадщини» від 8 листопада 2023 року № 3450-IX, змін зазнав також Закон України «Про нотаріат» [3, с. 198].

Що стосується строків прийняття спадщини, то вони також зазнали змін. Спочатку було визначено, що строк для прийняття спадщини продовжується на весь період воєнного стану. Однак згодом було внесено уточнення, яке обмежило цей

період до чотирьох місяців. Більше того, у 2023 році були внесені ще більш суттєві зміни: постановою Кабінету Міністрів України було скасовано зупинення строків прийняття спадщини, а нові правила обчислення строків для спадщини, відповідно до змін у Цивільному кодексі України, передбачали, що строки для прийняття спадщини обчислюються з дня державної реєстрації смерті, що дозволило уточнити початок обчислення строків у випадках, коли смерть була зареєстрована пізніше ніж через місяць після фактичної смерті особи.

Новий підхід до обчислення строків для прийняття спадщини в умовах воєнного стану може значно полегшити процес спадкування в Україні. Замість того, щоб чекати завершення воєнного стану, спадкоємці можуть здійснювати свої права в межах конкретно визначених строків, що дозволить їм більш ефективно реалізовувати свої спадкові права. Такий підхід допоможе уникнути затримок і сприятиме швидшому розгляду спадкових справ. Однак, незважаючи на всі переваги, цей підхід має певні недоліки, зокрема деяку непослідовність у правилах обчислення строків, що може викликати плутанину. Однією з таких суперечностей є визначення часу відкриття спадщини, яке не збігається з часом обчислення строків для прийняття спадщини, що в свою чергу може призвести до правових колізій [1, с. 33].

Зміни торкнулися й правила відкриття спадщини та подання заяви для її прийняття. Спочатку постановою № 164 було передбачено, що спадкові справи могли заводити будь-які нотаріуси, незалежно від місця відкриття спадщини. Однак в остаточній редакції постанови це правило було обмежено: тепер таку можливість мають лише ті нотаріуси, що працюють у регіонах, де органи влади не здійснюють повноцінно свої функції, де тривають бойові дії або території, тимчасово окуповані росією. Для решти випадків залишилося загальне правило: спадщину слід відкривати за місцем проживання спадкодавця, що може створити додаткові складнощі для тих, хто мешкає в зонах, що зазнають негативного впливу війни [5].

Ще однією важливою зміною стало доповнення до статті 1221 Цивільного кодексу України, яка тепер містить положення про визначення місця відкриття спадщини, якщо спадкодавець проживав за кордоном. У такому випадку місце відкриття спадщини регулюється не лише українським законодавством, але й відповідно до міжнародних норм. Це стосується випадків, коли спадкодавець володів нерухомістю в Україні, а спадкоємці проживають за межами держави [7, с. 33]. В такому разі вони повинні звертатися до нотаріусів в Україні для оформлення спадщини, і якщо це не можливо здійснити за допомогою пошти чи через консульства, застосовуються інші механізми подачі заяви, що можуть включати апостиль чи консульські дії.

Отже, в умовах воєнного стану відкриття спадщини в Україні стало важливим аспектом правового регулювання, що вимагає особливого підходу через складні обставини. Зміни в законодавстві, зокрема в частині обчислення строків для прийняття спадщини та визначення місця її відкриття, створюють як можливості, так і правові суперечності, що можуть призвести до плутанини. Однак, попри ці труднощі, нові норми дозволяють забезпечити більш ефективну реалізацію

спадкових прав, зокрема, дозволяючи спадкоємцям не чекати завершення воєнного стану, а скористатися встановленими строками для прийняття спадщини.

Список використаних джерел

1. Дзера І. О. Особливості здійснення спадкових прав в умовах воєнного стану. Сучасні виклики приватного права в умовах війни : збірник наукових праць учасників круглого столу (1 лютого 2024 року, Київ, Україна). Національний університет "Києво-Могилянська академія". Київ : НаУКМА, 2024. С. 32-36.
2. Старина А., Фокша, Л. Правове регулювання спадкування за законом в Україні. *UNIVERSUM*. 2025. Вип. 22. С. 24–30.
3. Горпинич Л.І. Генезис правового регулювання спадкових відносин в незалежній Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2025. Серія ПРАВО. Випуск 87: частина 1. С. 195-200.
4. Горпинич Л.І. Спадкові відносини в умовах воєнного стану: особливості правового регулювання. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 6. С. 212–216.
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку відкриття та оформлення спадщини: Закон України від 8 листопада 2023 року. *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 96. Ст. 388.
6. Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо вдосконалення порядку відкриття та оформлення спадщини: Закон України від 8 листопада 2023 року. *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 96. Ст. 389.
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-%D0%BF#Text>
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2022 р. № 719 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо нотаріату та державної реєстрації в умовах воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-2022-%D0%BF#Text>